

ВЕСНА ПЕТРОВИЋ
Библиотека „Глигорије Возаревић“,
Сремска Митровица

УДК 027.6

УВОЂЕЊЕ НАЈМЛАЂИХ У СВЕТ КЊИГЕ И БИБЛИОТЕКУ

Свеукупност рада дечјих одељења, библиотека, њихова делатност која се остварује на релацији читалац – библиотека чини подручје културе, тог широког и веома значајног дела активности који својим садржајима обогаћују дечја сазнања, али и доживљавање лепоте, приближавајући им богата људска открића, далеке светове, бројне мисли и умне поруке. Сваки сегмент рада, и библиотеке и дечјих одељења, представља културну и јавну делатност што произилази из основног начела библиотекарства – „библиотека је за кориснике“ а основне функције да „чува и преноси велико културно благо земље и света, настало као плод рада многих генерација“.

Садржаје и облике рада дечјих одељења, њихов допринос у изграђивању односа према књизи и читању, значају и месту у културном развоју појединца и средине, посматраћемо кроз рад Дечјег одељења Библиотеке „Глигорије Возаревић“ у Сремској Митровици.

Почеци културно-васпитног рада Дечјег одељења забележени су непосредно после Другог светског рата када су у Библиотеци „Просвета“ одржавани часови читања намењени најмлађим читаоцима. Библиотекар је организованој групи деце читао чланке из „Пионирских новина“ или одломке из књига да би се потом разговарало о прочитаном. Одељење је основано 1957. године са књижним фондом од 2.500 књига и 400 уписаних читалаца. У одељењу је радио књижничар који је организовао целокупан рад. Већ за десетак година рада Одељење добија нове просторије, а књижни фонд се увећава на 14.567 књига. Број читалаца расте на 2.546. У одељењу раде три књижничара. У том периоду шездесетих година, културно-васпитни облици

рада постају садржајно богати, одржавају се континуирано и имају два вида: „Сусрете четвртком“ које организују деца – чланови рецитаторских, литерарних, ликовних и драмских секција и оне на којима су гости познати књижевници, уметници и научници. Интересантне теме сусрета су: О Енглеској на енглеском, Новац кроз векове, Сирмијум царски град, Пролеће у мојој лектири... а познати гости били су : Мирко Петровић, Десанка Максимовић, Мирослав Антић, Мирослав Југин, др Петар Милошевић...

На овако богатој традицији није било тешко осамдесетих година изградити савременије облике рада који су и данас актуелни. Сви програми културних активности у Одељењу су планирани и разноврсни садржајем, поштују узраст детета, обухватају децу свих предшколских установа и основних школа наше општине. С обзиром на читалачку публику Одељења и преплитање заједничких циљева на релацији библиотека – предшколска установа – школа, ови програми чврсто функционишу обogaћујући занимање библиотекара.

Деца предшколског узраста, која кроз свој програм упознају занимања људи, долазе у библиотеку и ту кроз причу и шетњу по библиотеци сазнају све о томе како је књига набављена и шта све треба да се уради да би она стигла до читалаца, виде како је смештен књижни фонд и науче права и обавезе чланова библиотеке. У читаоници Одељења они прелистају сликовнице, погледају видео-филм, илуструју прочитану песму или причу, или рецитиују научене стихове. После ових сусрета деца радо долазе у библиотеку, не само да позајме књигу већ и да у њој проведу време задовољавајући своје прве потребе за културом. Они учествују и у првим такмичењима: „Великом јесењем и новогодишњем маскембалу“ и малом Еко-квизу. Ова такмичења иако су забавног карактера у основи имају песму, причу или скеч и тако их поново везујемо за библиотеку.

Почетак школовања је и почетак сталног дружења са књигом, а библиотека постаје место све чешћег боравка ученика. Када науче да читају и пишу, почетком другог полугодишта, прваци постају чланови библиотеке. На сусрету „Први пут у библиотеци“ прваци добијају своје чланске карте, присуствују програму организованом њима у част, сазнају права, обавезе али и програме у којима могу учествовати.

Квиз за прваке „Ау, што је школа згодна“ први је корак ученика у библиотеку у смислу организованог и осмишљеног уласка у свет књиге. Квиз садржи пет такмичарских области:

1. Питања и одговоре о школи
2. Рецитовање песама о школи или другарству
3. Певање песама о школи или другарству
4. Ликовни рад о школи и другарству
5. Ко ће пре:

- да сложи реч другарство
- да послаже бројеве од 1 до 10
- да нацрта висибабу.

У такмичењу учествују прваци свих основних школа, а свака екипа има пет такмичара и десет певача навијача. Питања у квизу су једноставна и деца знају све одговоре. Победник је она екипа која прва реши постављене задатке у делу „Ко ће пре“.

Награде – књиге, прве чланске карте и основна правила која се пружају као информација сазнања су и веза са библиотеком, са светом књига и местом које ће зависно од интересовања детета бити често или ређе посећено.

Овај контакт са ђацима се у II, III и IV разреду продубљује програмима који развијају креативне способности. То су *Црпшошка*, *Стихошка* и *Бајкошка* (јесењи и пролећни циклус сваке године). У основи свих облика рада је поново књига, виђена и доживљена на својствен начин а интерпретирана као илустрација, научена песма или литерарним радом оживљена бајка. Према избору библиотекара садржајно се проширује школски програм и током двадесетогодишњег трајања деца су се упознала са радом и стваралаштвом појединих завичајних и других писаца, стиховима народне поезије, бајкама наших и многих других народа. Финално такмичење на крају сваког циклуса представља завршетак рада на упознавању књига, истицање најбољих, а похвале и награде стимулативно делују за следеће сусрете. А да је тај дугогодишњи рад са децом добар, показује и податак да и наставници разредне наставе и професори, боравак у библиотеци сматрају необично драгоценим, организовано доводе и одводе децу а свако финално такмичење постаје испит умећа, способности и радости надметања. Сви награђени радови нађу место на изложбеним просторима библиотеке и деца и родитељи и васпитачи могу да их поново сагледају и упореде.

Црпшошка

У *Црпшошци* учествују ученици другог разреда. Њихов такмичарски задатак је да илуструју прочитану песму или причу. На почетку сваког такмичења библиотекар, после кратког увода, прочита песму или причу која је тема сусрета. Кроз разговор са децом откривају се најинтересантнији делови за илустровање. По завршеном илустровању деца сама бирају најлепше радове чији ће се аутори такмичити на наградном такмичењу са ученицима победницима из осталих школа. Све радове који су рађени на *Црпшошци* деца могу видети на изложби у читаоници Дечјег одељења. Теме за *Црпшоше-*

ку су песме, приче или бајке писаца чија се годишњица обележава или им је заједничка иста тема. Неке од интересантних обрађених тема су:

ЈЕСЕН (Добриша Цесарић, Војислав Илић, Воја Царић, Добрица Ерић, Десанка Максимовић, Момчило Тешић)

ОД КУЋЕ ДО ШКОЛЕ (Драган Лукић)

ШАЉИВЕ НАРОДНЕ ПРИЧЕ

БАСНЕ (Доситеј Обрадовић)

ИЗЛЕТ У РОБОТ ГРАД (Слободан Станишић)

ОПШТА ИСТОРИЈА ПАТУЉАКА (Јаза Лазић)

ЗАВИЧАЈНИ ПЕСНИЦИ (Недељко Терзић, Тодор Бјелкић, Бошко Радих, Живко Станковић).

Стихошека

Стихошека је такмичење ученика трећег разреда у рецитовању. Са ученицима се најпре разговара о песнику или антологији која је тема *Стихошеке*, затим свако од такмичара добија песму коју за одређено време треба да научи да чита. После читања наглас, ученици бирају најбоље за наградно такмичење. На наградном такмичењу песме се морају рецитовати, а такмичаре оцењује стручни жири. Неке од тема *Стихошеке*:

СРЕБРНИ ПОТОЦИ – антологија македонске поезије за децу

СУНЦОКРЕТ НА РАМЕНУ ДАНА – словеначка поезија за децу

ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА – српска поезија за децу

ВУКОВА АЗБУКА (Душко Радовић)

НАРОДНЕ ЛИРСКЕ ПЕСМЕ

ПЕСМЕ СРЕМА ЗА ДЕЦУ

ЗБИРКЕ ПЕСАМА ЗА ДЕЦУ (Десанка Максимовић)

РИЗНИЦА (Јован Јовановић Змај).

Бајкошека

Бајка, најомиљенија књижевна врста ученика нижих разреда, тема је такмичења ученика четвртог разреда. На *Бајкошеци* библиотекар прочита деци бајку и после разговора даје им три могућности: да препричају бајку, да анализирају лик или опишу најинтересантнији део. По завршеном писању ученици читају своје радове а најбољи иду на такмичење. Теме *Бајкошеке* биле су:

НАШЕ НАРОДНЕ БАЈКЕ

БАЈКЕ НАРОДА СВЕТА

СЕДЕФНА РУЖА (Гроздана Олујић)

БАЈКЕ (Десанка Максимовић)

БАЈКЕ ИЗ КЛАСИЧНЕ СТАРИНЕ

ПРИЧЕ ИЗ ДАВНИНА (Ивана Брлић Мажуранић)

ГРИМОВЕ БАЈКЕ

АНДЕРСЕНОВЕ БАЈКЕ.

Сви наведени облици рада прихваћени су од ученика и наставника основних школа. Они радо долазе на такмичења, дају сугестије за даљи рад и предлажу теме. У једном циклусу учествује више од 500 ученика и наставника.

Преласком у пети разред како се проширују знања ученика наставним програмима, тако и садржаји рада у библиотеци постају сложенији. Библиотекар, професор књижевности по струци, припрема за ученике предавања о коришћењу и значају у процесу образовања приручне и стручне литературе. Ученицима који присуствују овим предавањима до краја осмогодишњег школовања постају блиски и енциклопедије и речници и каталози и библиографије...

У Вуковој 1987. години, у Месецу књиге, први пут је одржан књижевни квиз у коме су се такмичили ученици осмог разреда. Тада утврђена концепција, пропозиције и шема квиза и данас је актуелна. Поред провере знања сваки квиз садржи и део у коме се исказује умешност, посебна способност интерпретације. Ученици се такмиче у познавању живота и рада писаца чија се годишњица обележава. Делови квиза су: рецитовање, литерарни и ликовни радови. Шема квиза је следећа:

1. Живот
2. Стваралаштво
3. Рецитовање
4. Литерарни рад
5. Ликовни рад.

Део квиза „Стваралаштво“ се дели на најзначајнија дела које је написао писац чија се годишњица обележава. Рецитовање, литерарни и ликовни радови се посебно вреднују и не улазе у укупан збир поена екипе. Издвојићемо квизове:

1. Вук Стефановић Караџић
2. Бранислав Нушић
3. Доситеј Обрадовић
4. Бранко Ћопић
5. Иво Андрић
6. Ђачко доба у песми и причи

Од 1991. године одржава се Еко-квиз у коме се такмиче ученици седмог разреда. Концепција квиза је иста само што су сви делови посвећени екологији. За кратко време и овај квиз је постао популаран код ученика.

Осим ових сталних и дугогодишњих облика рада, Дечје одељење сваке године неким новим садржајем обогати свој програм: На Међународни дан дечје књиге „Велики мали песници“ у библиотеци ученици размењују своја искуства и читају једни другима своје стихове; „Хајде да се дружимо - будите нам гости“ је представљање стваралаштва ученика једне школе ученицима из свих других школа у граду; Летњи квиз „Питај се питај 1000 пута“ је разонода за децу која распуст проводе у граду, а последњих година су постале популарне и креативне радионице.

Наведене облике и видове рада свакако богати и онај део културне и јавне делатности који се односи на сусрете са књижевним ствараоцима и учествовање у програмима других културних установа и библиотека. Наши читаоци су учествовали у великој акцији читања, такмичењу за „Читалачку значку“ које је организовала КПЗ Војводине, затим на „Данима хумора за децу у Лазаревцу“, на конкурс „Цвет у песми, цвет у причи“ који организује библиотека у Зајечару, на Фестивалу „Златно звонце“ у Новом Саду и постизали значајне успехе. Сви наведени облици рада су резултат кадровског потенцијала Дечјег одељења и углавном тимског рада. Тај вид рада је изузетно вредан, јер је у његовој основи стваралачка иницијатива и креативност појединца, а реализацију те идеје прати заједнички, тимски рад што је још једно од основних начела библиотекарства.

Поред горе наведених облика рада у Дечје одељење долазе и познати писци, уметници и научници са којима деца увек воле да се друже. О својим активностима читаоце обавештавамо преко „Сремских новина“ у којима у сталној рубрици препоручујемо нове књиге, радија и ТВ „М“, плаката и позивницама које радимо у Библиотеци.

Програме и рад одељена осмишљава и води библиотекар а у њиховој реализацији учествују сви радници Дечјег одељења. О успеху ових програма, најпре говори велики број учесника од око 2000 ученика и предшколаца. У Дечје одељење уписано је око 65 одсто ученика митровачких основних школа, што је најбоља потврда да је библиотека погодила дечје жеље и укус.

Овако осмишљеном и реализованом културном и јавном делатношћу, Дечје одељење у домену културе развија активан однос према књизи у средини у којој делује. Отворено за сва вредна искуства и облике рада, преузимајући значајна решења библиотечке праксе, проналазећи неке своје путеве, сматрамо да је све то вид активног односа према популаризацији књиге и њеном месту међу најмлађим читаоцима што је и битна вокација нашег позива.

Резиме

Од оснивања 1957. године, Дечје одељење Библиотеке у Сремској Митровици поклања велику пажњу културно-просветном раду са својим читаоцима. Почев од читалачких часова из „Пионирских новина“ педесетих година, преко „Сусрета четвртком“ на којима су гостовали познати уметници и научници, до организованог увођења ђака првака у Библиотеку кроз програме „Први пут у библиотеци“, или „Ау, што је школа згодна“ из којих ће се касније развити „Цртотека“, „Стихотека“ и „Бајкотека“ стигло се до 65 одсто уписаних сремскомитровачких основаца у библиотеку. У новије време организују се квизови, припремају најмлађи читаоци за учешће на такмичењу за „Читалачку значку“, као и на разним фестивалима дечјег стваралаштва.

YOUNGEST ONES TO WORLD OF BOOKS AND LIBRARY INTRODUCTION

Summary

Since its foundation in 1957 the children department of the Library in Sremska Mitrovica has been paying a great attention to the cultural and educational work with own members. Starting with reading hours from the „Pionirske Novine“ through the „Meetings on Thursay“ the guests of which were known artists and experts, up to and organized initiating of the first-grade pupils through the programme „The First Time in Library“, or „Oh, What a Nice Place the School is“ from which later would develop „Drawing Competition“, „Verse Making“ and „Fairy Tales Telling“. The quizzes have been organized lately and the youngest members trained to take part in competitions for „The Reader's Badge“ as well as in different festivals of the creative work of children.

